ЕКОНОМІКА

УДК 339.727.22

Баєва О.І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри
менеджменту УІПА

Аналіз проблем формування українського інвестиційного клімату

Анотація

Дослідження присвячене аналізу проблем формування інвестиційного клімату в Україні. Для конкретизації проблем виявлені фактори, які заважають формуванню українського інвестиційного клімату. У роботі аналізується українська законодавча база інвестиційної діяльності. Розглядаються економічні переваги, якими володіє український ринок.

Ключові слова: інвестиційний клімат, іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна реформа.

Аннотация

Исследование посвящено анализу проблем формирования инвестиционного климата в Украине. Для конкретизации проблем определены факторы, которые мешают формированию украинского инвестиционного климата. В работе анализируется украинская законодательная база инвестиционной деятельности. Рассматриваются экономические преимущества, которыми обладает украинский рынок.

Ключевые слова: инвестиционный климат, иностранные инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная реформа.

Annotation

Problems of the investment climate in Ukraine are analyzed. Factors that prevent the formation of the Ukrainian investment climate are identified. Economic advantages of the Ukrainian market are considered.

Keywords: investment climate, foreign investments, investment activity, investment reform.

Постановка проблеми. Інтеграція України в систему міжнародних економічних відносин вимагає забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні і переходу до більш якісного інвестиційно-інноваційного типу зростання. Сприятливий інвестиційний клімат має позитивний вплив на соціально-економічну динаміку, ефективність залучення в світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки.

Обсяги залучених іноземних інвестицій показують наскільки є сприятливим і привабливим інвестиційний клімат в країні для вкладання капіталу. Сьогодні потенційні інвестори виявляють недостатню зацікавленість до української економіки. Зважаючи на це, необхідно виявити фактори, що створюють низький рівень привабливості умов економічної діяльності та запровадити низку заходів, спрямованих на покращення інвестиційного клімату в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування українського інвестиційного клімату досліджували різні фахівці. Серед них Молдован О., Ференс О., Пітель Н., Кредісов О., Томаш Ф., Попова О., Дерев'янко А., Бестман Х., Маркетті Д., Кісіль М., Гаврилюк О., Шевчук Р. та ін.

На думку цих провідних вчених-економістів інвестиційний клімат в Україні оцінюється як нейтральний? незважаючи на те, що показники Індексу Інвестиційної привабливості трохи підвищилися в 2011 р. Для позитивних змін необхідні конкретні кроки щодо усунення вже існуючих і знову виникаючих бар'єрів, які дозволять інвесторам відчути зміни в інвестиційному кліматі. Фахівці зазначають, що Україна має надзвичайно великий потенціал. Але для цього необхідно ліквідувати чинники, що стримують розвиток бізнесу та запровадити комплекс заходів щодо стимулювання ділової активності, поліпшення бізнес-клімату й створення сприятливих умов для надходження інвестицій та забезпечення прискореного економічного зростання.

Останні наукові дослідження присвячуються аналізу інвестиційних процесів, складовим інвестиційного клімату, вивченню можливостей залучення іноземних інвестицій в економіку України [1-8].

Разом з тим, питанню формування українського інвестиційного клімату приділяється не достатньо уваги, що й визначило актуальність і спрямованість проведеного дослідження.

Формування мети статті (постановка завдання). Завдання даної статті полягає в дослідженні проблем, що заважають формуванню інвестиційного клімату та окресленні важливих напрямків, які допоможуть покращити інвестиційний клімат в Україні.

Викладення основного матеріалу дослідження. Покращити інвестиційний клімат в Україні уряд намагається ще з часів проголошення незалежності. Інвестиційний клімат розглядається як сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних та інших факторів, які у кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання. Тому характер інвестиційних процесів, їх інтенсивність, результативність та управління ними залежить від стану правового, фінансового, соціально-економічного та суспільно-політичного середовища.

На теперішній час в Україні створено законодавчу базу в сфері регулювання інвестиційної діяльності. Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність регулюється низкою Законів України («Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» тощо), понад десятьма Наказами Президента, а також Постановами та Розпорядженнями КМУ.

Згідно цих нормативно-правових актів, в Україні передбачені рівні права і гарантії захисту інвестицій для всіх суб'єктів інвестиційної діяльності, іноземним інвесторам надаються державні гарантії захисту їх капіталовкладень. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації, а їх реквізиція може бути здійснена лише у випадках стихійного лиха.

Водночас на захист іноземних інвестицій та формування рамкових умов для міжнародної інвестиційної діяльності додатково спрямовано ратифікацію Вашингтонської Конвенції про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами і іноземними особами та угоди про сприяння і взаємний захист інвестицій, які підписані з 70 країнами світу [6].

6.04.2011 р. було розглянуто та прийнято Інвестиційну реформу України [7]. Загальною та основною метою цієї реформи є активне залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, формування позитивного інвестиційного іміджу України в світі, а також позиціонування України як фінансового, політичного та бізнес-центру у Східній Європі.

Україна є однією з провідних країн Європи, де вигідно вкла-

дати прямі та портфельні іноземні інвестиції. Цьому сприяють економічні переваги, серед яких:

- великий внутрішній ринок;
- значний промисловий і сільськогосподарський потенціал;
- наявність багатих природних ресурсів;
- наявність одного з найбільших ринків Східної Європи;
- 5-те місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ спеціалістів;
- стратегічно вигідне геополітичне розташування України;
- доступ до чотирьох з десяти європейських транспортних коридорів;
- 1/3 світових чорноземів.

Але існує низка інституційних проблем, які заважають формуванню сприятливого українського інвестиційного клімату:

- високий рівень ризиків країні;
- зарегульованість економіки;
- державні активи майже не працюють на розвиток економіки;
- неефективна інвестиційна політика;
- бюджетних коштів розвитку не достатньо, і вони вкрай неефективно використовуються для залучення інвестицій;
- відсутні інвестиційні пропозиції, що відповідають міжнародним стандартам;
- наявність диспропорцій розвитку інвестиційної сфери;
- неефективна амортизаційна політика;
- недостатньо розвинута інфраструктура інвестиційного ринку;
- низька поінформованість в світі про Україну та її економічний потенціал;
- наявність нелегального бізнесу;
- правова нестабільність для суб'єктів господарювання;
- нерозвиненість банківської діяльності, страхового ринку та інвестиційних фондів.

Зазначені проблеми значно погіршують інвестиційний клімат України і потребують системного вирішення. Ефективність залучення інвестиційних ресурсів в економіку України є дуже низькою. Обсяг державних витрат, пов'язаних із впровадженням та використанням різноманітних інструментів механізму залучення інвестиційних ресурсів, сягає понад 10 млрд. грн. щорічно, а обсяг

залучених інвестиційних ресурсів не відповідає навіть їх мінімальним потребам [8].

З метою подолання цих проблем необхідно запровадити заходи, які допоможуть покращити інвестиційний клімат в країні, зацікавлять інвесторів і посприяють залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в достатніх обсягах. На думку автора, основними напрямками поліпшення інвестиційного клімату країни можуть бути такі:

- участь у міжнародних виставках, ярмарках, міжнародних форумах, конференціях, семінарах, інвестиційних проектах;
- участь в технічному переоснащенні промислових виробництв і впровадженні нових технологій;
- підтримка розвитку інвестиційної інфраструктури;
- сприяння покращенню інформаційного забезпечення в світі про економічний потенціал України;
- створення спільних програм в науці;
- поліпшення умов діяльності інвесторів;
- розширення можливостей для здійснення та реалізації інвестиційних проектів.

Висновки. Усунення факторів, що заважають формуванню інвестиційного клімату і використання економічних переваг, якими володіє український ринок, дозволить інвесторам відчути позитивні зміни в інвестиційній сфері.

З метою поліпшення бізнес-клімату й створення сприятливих умов для надходження інвестицій запропоновано напрямки, які забезпечать прискорене економічне зростання. Це загалом здатне створити умови для модернізації національної економіки та посприяє економічному оновленню регіонів. Зазначені рекомендації кардинально збільшать приплив інвестицій в країну й підвищать ефективність їх застосовування, допоможуть використовувати інвестиційний потенціал територій, створити конкурентне ринкове середовище, покращити макроекономічні показники розвитку держави і рівень суспільного добробуту. Сформований сприятливий інвестиційний клімат в країні поліпшить умови діяльності інвесторів, допоможе реалізації інвестиційних проектів, забезпечить розширення механізмів та інструментів інвестиційної діяльності.

Література

1. Міністерство закордонних справ України. Інвестиційний клімат

в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/50436.htm.

2. Молдован О. Інвестиційний клімат України: що заважає розвитку бізнесу в нашій державі? // Український союз промисловців і підприємців – 2011. - Режим доступу: http://www.uspp.org.ua/actual/102.investiciyniy-klimat-ukraini-shcho-zavazha-rozvitku-biznesu-v-nashiy-derzhavi.htm.

3. Ференс О. Інвестиційний клімат України. // Юридичний журнал. – 2008. - №3. Режим доступу: http://www.justinian.com.ua/article.

4. LEX. Право і Закон. Всеукраїнський юридичний інформаційно-довідковий проект. Індекс Інвестиційної Привабливості України в 4-му кварталі 2010 року [Електронний ресурс] / Режим доступу:http://legal-help.com.ua/.

5. Шевчук Р. Правові основи формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=653.

6. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // Фінанси України. – 2008. – № 2 (147). – С.68-81.

7. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. Інвестиційна реформа в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/page/investitsiina-reforma-v-ukraini.

8. Пітель Н.Я. Проблеми формування інвестиційного клімату України // Бізнес – Навігатор. – 2010. №3 (20) Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Biznes/2010_3/2010/03/100315.pdf.